

اهداف، رسالت و عوامل راهبردی محیط‌های داخلی و خارجی انقلاب اسلامی

محسن پالیزبان*

چکیده

در چارچوب مدیریت راهبردی، شرط اصلی تدوین راهبرد برای رسیدن از شرایط موجود به موقعیت مطلوب، در دست داشتن رسالت و چشم‌انداز و فهرست عوامل کلیدی یا راهبردی محیط داخلی (قوت‌ها، ضعف‌ها) و محیط خارجی (فرصت‌ها، تهدیدها) می‌باشد. هدف این مقاله تهیه و تدوین رسالت، چشم‌انداز و فهرست عوامل راهبردی انقلاب اسلامی در چارچوب تحلیل راهبردی SWOT می‌باشد که براساس اهداف نهایی، سیاست‌های کلی و مطالبه‌ذی‌نفعان انقلاب اسلامی به دست آمده باشد.

واژگان کلیدی

رسالت، چشم‌انداز، عوامل راهبردی، انقلاب اسلامی.

مقدمه

در این مقاله اعتقاد بر این است که تبیین شرایط موجود انقلاب اسلامی زمانی امکان‌پذیر است که بتوان نسبت آن را با چشم‌انداز و رسالت مورد نظر و عوامل کلیدی محیط داخلی یا قوت‌ها و ضعف‌ها و عوامل کلیدی محیط خارجی یا فرصت‌ها و تهدیدها سنجید. هر اندازه تدوین چشم‌انداز و رسالت انقلاب اسلامی و عوامل کلیدی محیطی آن براساس شناخت دقیق صورت‌پذیرد، درک واقع‌بینانه‌تری از وضعیت موجود به دست می‌دهد و این مهم، برای

mpalizban@ut.ac.ir

تاریخ پذیرش: ۹۳/۱/۱۹

*. دکترای علوم سیاسی گرایش مطالعات ایران.

تاریخ دریافت: ۹۲/۱۱/۲

طراحی راهبرد به منظور رسیدن از شرایط موجود به شرایط مطلوب ضروری است. انقلاب اسلامی این قابلیت را دارد که با پشتوانه مردمی خود و از طریق تدبیر نخبگان فکری و تصمیم نخبگان رسمی به همپوشانی فرصت‌ها و قوت‌ها برای خنثی کردن ضعف‌ها و تهدیدها و بهره مناسب از فرصت‌ها بپردازد، به شرط آنکه فهرست صحیحی از عوامل راهبردی یا قوت‌ها و ضعف‌ها و فرصت‌ها و تهدیدها در دست باشد.

نظر به اینکه فرصت‌ها و تهدیدهای فراروی انقلاب اسلامی مربوط به محیط خارجی آن می‌باشد، بنابراین بررسی چگونگی تعامل انقلاب اسلامی با ساختار نظام بین‌الملل ضروری می‌نماید. مفهوم نظام بین‌الملل و ساختار نظام بین‌الملل، یکی از مفاهیم پرمناقشه در میان متفکران روابط بین‌الملل است. با هر رویکردی که به نظام بین‌الملل نگاه کنیم، انقلاب اسلامی برای رشد و پیشرفت خود چاره‌ای جز تعامل سازنده و تقابل هوشمندانه با نظام بین‌الملل ندارد؛ چون مبانی، انگاره و ایده‌های اصلی این انقلاب رقیب و مقابل هر دو قطب بین‌المللی شرق و غرب می‌باشد.

یکی از ابعاد ساختار نظام بین‌الملل که مورد تأکید سازه‌انگاران قرار دارد، ساختار انگاره‌ای به معنای ایده‌های حاکم بر نظام بین‌الملل است. انقلاب اسلامی در مقابل ساختار انگاره‌ای قرار داشته است؛ زیرا این ساختار عموماً در تلاش برای محدودسازی اقلیت می‌باشد و انقلاب اسلامی ایران در انگاره‌های مادی بین‌المللی و نظم ساخته شده جهانی در اقلیت بوده است. دیدگاه مقام رهبری نیز به اهمیت موضوع اشاره دارد:

نخبگان دانشگاهی، حوزوی و مسئولان به مطالعه دقیق و بررسی کارشناسی فهرست نقاط قوت و ضعف بپردازند. نقاط مثبت، ظرفیت‌های کشور است و نقاط منفی نشان دهنده اولویت‌هاست که با در نظر گرفتن هر دو فهرست می‌توان مسیر صحیح حرکت به سوی پیشرفت و تعالی را شناخت. (مقام رهبری: ۱۳۹۰/۵/۱۷)

تصمیم‌گیری در بخش‌ها و حوزه‌های مختلف نیازمند داشتن درک واقع‌بینانه از شرایط موجود، تحولات منطقه‌ای و جهانی و روندهای در حال وقوع در عرصه‌های گوناگون با توجه به امکانات و محدودیت‌ها خواهد بود. هدف اصلی این نوشته تلاش برای کمک به شکل‌گیری این درک واقع‌بینانه می‌باشد.

یک وجه چارچوب نظری این نوشتار نظریه «انتشار امواج انقلابی» مارک کاتز^۱ است. وی بر این اعتقاد است که انقلاب‌ها نظم بین‌المللی را به هم می‌زنند، اما همه انقلاب‌ها به یکسانی چنین تأثیری ندارند. تأثیرگذارترین انقلاب‌ها از طریق جرقه انقلاب‌های پیوسته^۲ در دیگر کشورها گسترش می‌یابند. به عبارت دیگر، عامل بر هم زنده نظم بین‌الملل این است که ایده انقلاب در سرزمین‌های دیگر طنین‌انداز گردد و نیروهای قدرتمندی برای تحقق این ایده‌ها ظاهر شوند. (گلدستون، ۱۳۸۷: ۲۲۱)

منظور از امواج انقلابی^۳ مجموعه‌ای از انقلاب‌ها هستند که اهداف مشابهی را دنبال می‌کنند. در انقلاب‌های پیوسته، دولت‌ها و مردم‌های انقلابی به صورت اختیاری با انقلاب محوری متحد می‌شوند و این اتحاد می‌تواند با درجات مختلف از ضعیف تا شدید برقرار شود. بخش دیگر چارچوب مورد نظر، رهیافت فرهنگی به عنوان رهیافت خاص انقلاب اسلامی می‌باشد که در آن از بازگشت به خویشتن همراه با اراده و آگاهی و خواست مردم، به عنوان اصل اساسی در چرایی وقوع انقلاب اسلامی ایران یاد می‌شود. مهم‌ترین ایده و پیام انقلاب اسلامی معرفی هویتی براساس بازگشت به خویشتن بود که ریشه در صدر اسلام دارد. این هویت نوین تحت عنوان مقاومت اسلامی شناخته می‌شود که توانست بازیگران دولتی و مردمی را به خود جلب کند. مهم‌ترین تجلی تفکر مقاومت اسلامی در صدر اسلام، قیام عاشورا می‌باشد که از مفاهیم سیاسی تجلی مقاومت مظلومانه در برابر حاکمان سلطه‌گر بود. تحت تأثیر مفاهیم شهادت و انتظار، ایده اصلی انقلاب اسلامی یعنی مقاومت و نفی سلطه شکل گرفت.

سازهانگاران بر این اعتقادند که ایده‌ها، هنجارها را به وجود می‌آورند و هنجارها نیز به ایجاد هویت‌ها می‌انجامند و این هویت‌ها نیز به نوبه خود شکل‌دهنده منافع هستند. (متقی، ۱۳۸۹) هویت اسلامی و احیای مفاهیم اصیل شیعی، در جریان انقلاب اسلامی ایران به یک جنبه قدرتمند از هویت ملی ایرانیان تبدیل شد. ساختار و کارگزار در دیدگاه سازهانگاران، در تعاملی مستمر با یکدیگر قرار دارند. در این تعامل مستمر و پویا، هم کارگزار بر ساختار تأثیر می‌گذارد و هم ساختار بر کارگزار. در روند این تعامل پویا، هویت مقاومتی انقلاب اسلامی ایران به عنوان

-
1. mark katz.
  2. Affiliate revolution.
  3. Revolution waves.

کارگزار، ساختار را تحت تأثیر قرار داد و با صدور این ایده به دیگر نقاط، ساختار را دچار تغییر کرد. بنابراین جبهه انقلاب اسلامی، با احیاء آموزه‌های شیعی، هنجار و هویت مقاومت را در جهان مدرن، ابداع و توسعه بخشید و ساختار بین‌المللی را دست کم در زیر سیستم بین‌المللی خاورمیانه و در مقابل نظام سلطه تحت تأثیر جدی قرار داده است. به این ترتیب، چارچوب نظری مورد نظر، ترکیبی از نظریه‌های انتشار امواج انقلابی، رهیافت فرهنگی انقلاب و ساختار - کارگزار می‌باشد. در این مقاله در چارچوب پاسخ به این سؤال‌ها که رسالت و چشم‌انداز انقلاب اسلامی ایران چگونه تبیین می‌شود و عوامل کلیدی محیط داخلی (قوت‌ها و ضعف‌ها) و عوامل کلیدی محیط خارجی (فرصت‌ها و تهدیدها) انقلاب اسلامی کدام است؟ در حد بضاعت به بررسی این فرضیه خواهیم پرداخت که: رسالت و چشم‌انداز انقلاب اسلامی با توجه به اهداف نهایی، سیاست‌های کلان و خواسته ذی‌نفعان و شناخت عوامل کلیدی محیط‌های داخلی و خارجی قابل تبیین می‌باشد.

جمع‌آوری داده‌ها در این تحقیق برحسب مورد به صورت کتابخانه‌ای، اسنادی، پرسش‌نامه و میزگرد کارشناسی صورت گرفته است. در جمع‌آوری داده‌های مربوط به حوزه‌های تخصصی از نظرات کارشناسی چهل نفر از صاحب‌نظران در قالب گروه‌های تخصصی چهارگانه شامل: فرهنگی - اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و امنیتی - دفاعی در چارچوب تکنیک دلفی بهره برده می‌شود. به دلیل اینکه در این تحقیق به مطالعه چندرشته‌ای و خارج از محدوده تخصص و مهارت یک پژوهشگر نیاز می‌باشد، جمع‌آوری داده‌ها در این قالب مفید خواهد بود. در هر حال این نوشتار به این اصل وفادار خواهد بود که در مسیر واقع‌بینی از تأثیر دیدگاه‌های شخصی کاسته شود. در این مقاله در چارچوب تحلیل راهبردی SWOT و با شناخت اهداف نهایی، سیاست‌های کلان و مطالبه ذی‌نفعان به تهیه و تدوین چشم‌انداز، رسالت و عوامل کلیدی محیط داخلی و محیط خارجی پرداخته می‌شود.

اهداف نهایی یا ارزش‌های اساسی انقلاب اسلامی

تهیه و تدوین رسالت و چشم‌انداز انقلاب اسلامی و مطالعه و شناخت عوامل کلیدی محیط داخلی آن (قوت‌ها، ضعف‌ها) و عوامل کلیدی محیط خارجی آن (فرصت‌ها، تهدیدها) براساس: اهداف نهایی یا ارزش‌های اساسی، سیاست‌های کلان یا ارزش‌های کارکردی و

اهداف، رسالت و عوامل راهبردی محیط‌های داخلی و خارجی انقلاب اسلامی □ ۱۸۵

مطالبات ذی‌نفعان امکان‌پذیر می‌باشد. در این تحقیق تلاش شده است با مطالعه دقیق آثار و بیانات حضرت امام خمینی علیه‌السلام و مقام رهبری و قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به عنوان اسناد بالادستی مفاهیم مذکور تدوین و ارائه گردد.

- مقاومت و ایستادگی برای اعلا‌ی کلمه‌الله تا آخرین نفس و پایه‌ریزی حکومت نه شرقی و نه غربی در اکثر کشورهای جهان. (امام خمینی، ۱۳۷۸: ۲۰ / ۱۹۹)

- گسترش نفوذ اسلام در جهان و کم کردن سلطه جهان‌خواران و خشکاندن ریشه‌های صهیونیسم، سرمایه‌داری و کمونیسم در جهان. (همان: ۲۱ / ۸۱)

- مقاومت و مبارزه تا زمانی که شرک و کفر هست و اهتزاز پرچم لا اله الا الله بر قلل رفیع کرامت و بزرگواری. (همان: ۸۸)

- پیاده کردن اصول محکم فقه در عمل فرد و جامعه و داشتن جواب برای معضلات به عنوان هدف اساسی. (همان: ۲۸۸)

- دفاع از اسلام و حزب‌الله به عنوان اصل خدشه‌ناپذیر. (همان: ۳۱۶)

- نابودی تمام سلطه‌ها و کوشش برای همراه کردن ملت‌ها با حق. (همان: ۱۷ / ۴۲۹)

- قائل شدن حق بشری و محبت برای تمام افراد عالم، نجات عالم مستضعفین، روحانی شدن

تمام عالم و نزدیک شدن تمام عالم به عالم قدس. (همان: ۶ / ۴۶۸)

- غلبه مستضعفین بر مستکبرین و انزوای ابدی مستکبرین و قطع دست بیدادگران از

کشورهای اسلامی. (همان: ۱۲ / ۱۳۷)

- زندگی همه قشرهای ملت در کنار یکدیگر با امن و رفاه در حکومت اسلامی. (همان: ۱۲۱)

- ایستادگی کشورهای اسلامی در مقابل دشمنان اسلام، خصوصاً اسراییل و بازداشتن

چپاول‌گران از سلطه بر کشورهای اسلامی. (همان: ۱۶ / ۴۳)

- صدور انقلاب اسلامی و الگو شدن انقلاب اسلامی از طریق ساختن ایرانی آباد و

برخوردار کردن جامعه از رفاه و عدالت اجتماعی و سایر ارزش‌های اسلامی. (مقام رهبری،

۱۳۶۸/۴/۱۸)

- وفاداری و از یاد نبردن هدف‌های بزرگ انقلاب اسلامی. (همو: ۱۳۶۸/۹/۲)

- تأمین عدالت اجتماعی به عنوان اولین ارزش در نظام جمهوری اسلامی و توجه به آن

در تمام برنامه‌ریزی‌ها. (همو: ۱۳۶۸/۱۱/۹)

- بیداری ملت‌های مسلمان و از بین رفتن سلطه استکبار بر ملت‌ها و آزادی ملت‌ها به عنوان هدف بزرگ انقلاب اسلامی. (همو: ۱۳۷۰/۱۰/۱۹)
- مطرح بودن مسائل مسلمین به عنوان هدف‌های اصلی انقلاب اسلامی در کنار مسائل کشور ایران. (همو: ۱۳۷۰/۱۲/۱)
- پیشبرد رسالت جهانی مکتب سیاسی امام بدون خشونت. (همو: ۱۳۸۳/۳/۱۴)
- جایز نبودن عدول از مبانی و ارزش‌ها و تکامل و اصلاح و تغییر در روش. (همو: ۱۳۸۳/۶/۳۱)
- امت واحده اسلامی و ایجاد تمدن اسلامی جدید بر پایه دین و عقلانیت و علم و اخلاق به عنوان هدف نهایی. (همو: ۱۳۹۰/۶/۲۶)
- ایجاد الگویی تمام عیار برای جوامع اسلامی. (همو: ۱۳۹۰/۵/۲۰)
- رهایی ملت‌ها از تحقیر و تبعیض و فساد در پرتو ترکیب معنویت، عدالت و عقلانیت و با تکیه بر روش مردم‌سالاری دینی و دوری از افراط خشک‌سرانه و تفریط غرب‌گرایانه. (همو: ۱۳۹۰/۱۱/۱۴)
- با توجه به ماهیت این نهضت بزرگ، قانون اساسی تضمین‌گر نفی هر گونه استبداد فکری و اجتماعی و انحصار اقتصادی می‌باشد و در خط گسستن از سیستم استبدادی و سپردن سرنوشت مردم به دست خودشان تلاش می‌کند. (مقدمه قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران)
- سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران براساس نفی هرگونه سلطه‌جویی و سلطه‌پذیری، حفظ استقلال همه‌جانبه و تمامیت ارضی کشور، دفاع از حقوق همه مسلمانان و عدم تعهد در برابر قدرت‌های سلطه‌گر و روابط صلح‌آمیز با دول غیر محارب استوار است. (همان)
- جمهوری اسلامی ایران سعادت انسان در کل جامعه بشری را آرمان خود می‌داند و استقلال و آزادی و حکومت حق و عدل را حق همه مردم جهان می‌شناسد. (همان)
- بر اساس اسناد و منابع فوق‌الذکر اهداف نهایی ده‌گانه زیر قابل تدوین می‌باشد:
- * مقاومت و مبارزه علیه کفر و سلطه استکبار و تلاش برای گسترش نفوذ اسلام و تشکیل حکومت‌های مستقل در جهان.
- * عملی کردن اصول محکم فقه در سطح فردی و اجتماعی بر اساس مقتضیات و تشکیل جامعه عادلانه، امن و پیشرفته با رعایت حقوق همه اقشار مردم.

اهداف، رسالت و عوامل راهبردی محیط‌های داخلی و خارجی انقلاب اسلامی □ ۱۸۷

* پیروزی مستضعفین، شکست مستکبرین و قطع سلطه آنان و عزت مسلمانان در مقابل سلطه‌گران.

* صدور انقلاب اسلامی و الگوشدن آن و وفاداری به هدف‌های بزرگ انقلاب اسلامی.
* تأمین عدالت اجتماعی به عنوان اولین ارزش در نظام جمهوری اسلامی و رسیدن به کشوری آباد، آزاد، مستقل و برخوردار از سایر ارزش‌های اسلامی.
* وفاداری به آرمان‌های امام علیه السلام در مسائل داخلی، عدالت اجتماعی، استقلال و پیشبرد رسالت جهانی مکتب سیاسی امام علیه السلام بدون خشونت.
* مبارزه با استکبار به عنوان ذات انقلاب اسلامی و خواسته اصلی و اساسی ملت‌های تحت سلطه.

* ایجاد تمدن اسلامی جدید بر پایه دین و عقلانیت و علم و اخلاق به عنوان هدف نهایی.
* اسلام‌خواهی، استکبارستیزی، حفظ استقلال کشور، کرامت‌بخشی به انسان، دفاع از مظلوم و پیشرفت همه‌جانبه ایران به عنوان اهداف اساسی و دائمی انقلاب اسلامی.
* ایجاد الگویی تمام عیار برای جوامع اسلامی.

سیاست‌های کلان یا ارزش کارکردی انقلاب اسلامی

- پرهیز و چشم‌پوشی مبارزان حقیقی و راستین ارزش‌های اسلامی در راه استقلال و آزادی مستضعفین و محرومان جهان از سرمایه‌داری و رفاه‌طلبی. (امام خمینی، ۱۳۷۸: ۲۱ / ۸۶)
- بنانداشتن جمهوری اسلامی به اینکه به دیگران ظلم کند و یا مظلوم شود. (همان: ۷ / ۳۵۷)
- رفتار مسئولین نظام جمهوری اسلامی با مردم براساس دستورات الهی و دوری آنها از مخالفت با خدا و استکبار بر مردم. (همان: ۷ / ۴۸۸)
- قطع ایادی اجانب راست و چپ از هر کشور به عنوان شعار همیشگی. (همان: ۳ / ۴۸۵)
- حکومت اسلامی به‌مثابه حکومت عدل و تابع مردم و اینکه حکومت برای مردم باشد نه مردم برای حکومت. (همان: ۶ / ۴۶۸)
- محکومیت اسراییل و غاصب بودن آن و لزوم نجات قدس. (همان: ۴۶۹)
- بیشتر بودن عمل مسئولین نظام جمهوری اسلامی از حرفشان و یکی بدن حرف و عملشان. (همان: ۱۰ / ۴۹۸)

- توجه به قشر مستضعف و کم کردن شکاف طبقاتی که موجب جلوگیری از منازعات اجتماعی هم می‌شود. (همان: ۴۹۹)
- مبارزه دائمی با ظلم و استکبار و استضعاف و دوستی با دوستان خدا و دشمنی با دشمنان خدا و نزدیکی به مردم پا برهنه و مستضعف. (همان: ۲۰ / ۳۸)
- تدوین و اجرای سیاست‌های زیربنایی کشور در امور فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی و سیاسی در راستای کمک به محرومین و رفع استضعاف. (همان: ۲۱ / ۵۱)
- اثبات اقتدار سیاسی و اقتصادی و اثبات قدرت ادامه زندگی جمهوری اسلامی به منظور انصراف دشمن از توطئه علیه جمهوری اسلامی. (مقام رهبری، ۱۳۶۸/۳/۲۶)
- مخالفت انقلاب اسلامی با نظام سلطه و مقصر دانستن هر دو طرف در نظام سلطه چه دولت‌ها و قدرت‌هایی که زور می‌گویند و چه ملت‌ها و گروه‌ها و کشورها و دولت‌هایی که آن زور را قبول می‌کنند. (همو: ۱۰/۸/۱۳۶۸)
- وفاداری به آرمان‌های امام خمینی علیه السلام و ادامه دوران ایشان در شرایط فعلی و در آینده. (همو: ۱۰/۳/۱۳۶۹)
- تغییرناپذیری اصل نه شرقی و نه غربی به عنوان پایه اصلی سیاست خارجی جمهوری اسلامی. (همو: ۱۳/۳/۱۳۷۰)
- دوستی و برادری جمهوری اسلامی با همه کشورهای مسلمان به منظور حل مسائل دنیای اسلام. (همو: ۴/۱/۱۳۷۲)
- استقلال اقتصادی همزمان با روابط اقتصادی با دیگر کشورها. (همو: ۱۵/۲/۱۳۷۲)
- رفاه و پیشرفت اقتصادی همراه با عدالت اجتماعی در نظام اسلامی و رد پیشرفت اقتصادی که باعث شکاف طبقاتی شود. (همو: ۱۲/۳/۱۳۷۸)
- دشمنی نکردن مردم ایران با هیچ یک از ملت‌های دنیا. (همو: ۱۸/۲/۱۳۸۴)
- تأکید بر روح عزت ملی در کشور و زنده کردن ملت و استحکام ساختار درونی ملت (همو: ۱۴/۳/۱۳۹۱)
- تأکید بر سیاست اقتصادی کلان، روشن، برنامه‌ریزی شده و مدون. (همو: ۱/۱/۱۳۹۲)
- تأمین امکانات مساوی و متناسب و ایجاد کار برای همه افراد و رفع نیازهای ضروری جهت

اهداف، رسالت و عوامل راهبردی محیط‌های داخلی و خارجی انقلاب اسلامی □ ۱۸۹

بروز خلاقیت‌های متفاوت انسانی و استمرار حرکت تکاملی انسان. (مقدمه قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران)

- ایجاد محیط مساعد برای رشد فضائل اخلاقی، مبارزه با مظاهر فساد، بالا بردن سطح آگاهی عمومی در همه زمینه‌ها، محو هرگونه خود کامگی و انحصارطلبی و تأمین آزادی‌های سیاسی و اجتماعی. (برگرفته از اصل سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران)

- خودداری کامل از هرگونه دخالت در امور داخلی ملت‌های دیگر در عین حمایت از مبارزه حق طلبانه مستضعفین در برابر مستکبرین. (برگرفته از اصل یکصد و پنجاه و چهارم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران)

به این ترتیب سیاست‌های کلان یا ارزش‌های کارکردی زیر قابل ارائه می‌باشد:

* پرهیز مبارزین واقعی و راستین از سرمایه‌داری، رفاه‌طلبی، دوری از خدا و استکبار بر مردم.
* حکومت اسلامی به مثابه حکومت عدل و تابع مردم و اینکه حکومت برای مردم باشد نه مردم برای حکومت.

* بیشتر بودن عمل مسئولین نظام جمهوری اسلامی از حرفشان و یکی بودن حرف و عمل آنها.

* احقاق حق مردم مستضعف و کم کردن شکاف طبقاتی و تدوین و اجرای سیاست‌های زیربنایی کشور در امور فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی و سیاسی در راستای کمک به محرومین.
* وفاداری به آرمان‌های امام‌زاده (علیه السلام) و ادامه دوران ایشان در شرایط فعلی و آینده.
* عزت، حکمت و مصلحت به عنوان اصول الزامی برای چارچوب ارتباطات بین‌المللی و تغییرناپذیری اصل نه شرقی و نه غربی به عنوان پایه اصلی سیاست خارجی جمهوری اسلامی.
* استقلال اقتصادی همزمان با روابط اقتصادی با دیگر کشورها و پیشرفت اقتصادی همراه با عدالت اجتماعی.

* دشمنی نکردن مردم ایران با هیچ یک از ملت‌های دنیا.

* نگاه مستقل نظام جمهوری اسلامی به مسائل عالم و تحت تأثیر قدرت‌ها قرار نگرفتن و خودداری از دشمن‌تراشی و تشنج‌آفرینی.

* خودداری کامل از هرگونه دخالت در امور داخلی ملت‌های دیگر در عین حمایت از مبارزه حق طلبانه مستضعفان در برابر مستکبران.

مطالبه و خواسته رهبران و صاحبان انقلاب اسلامی

در این تحقیق امام خمینی ره، مقام رهبری، شهدا و مردم به عنوان ذی‌نفعان انقلاب اسلامی در نظر گرفته شده‌اند و به منظور شناخت و تدوین مطالبه و خواسته آنها، آثار و بیانات امام خمینی ره و مقام رهبری مورد مطالعه و بررسی قرار گرفته شد. به منظور شناخت و تدوین مطالبه و خواسته شهدا و مردم نیز منابع و اسناد موجود در معاونت پژوهشی بنیاد شهید انقلاب اسلامی و نظرسنجی‌های در دسترس به عمل آمده از مردم در سطح ملی مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفته است.

نتیجه بررسی‌های مذکور در قالب محورهای زیر ارائه می‌شود:

* بی‌نیازی به شرق و غرب و قطع وابستگی کشور و ترجیح سختی و استقلال به رفاه و وابستگی.

* الگو شدن ایران برای ملل مسلمان در مبارزه علیه استکبار.

* حفظ استقلال کشور و جلوگیری از نفوذ اقتصادی، سیاسی، نظامی و فرهنگی استکبار.

* ضرورت حفظ جمهوری اسلامی ایران با محتوای اسلامی آن.

* یاد خدا و خودسازی و پیروزی بر نفس و پرهیز از دنیاطلبی.

* نگه داشتن نیروهای دفاعی در بهترین وضعیت.

* شناخت نقاط قوت و ضعف خود و تمرکز بر رفع نقاط ضعف خود و بهره‌برداری از نقاط ضعف دشمن.

* تمرکز در شناخت ترفندها و روش‌های دشمن و طراحی مناسب برای خنثی کردن آن.

* جهاد علمی و پیشرفت و اثبات کارآمدی.

* اهمیت شناخت مشکلات جامعه و راه علاج آنها و تأمین عدالت اجتماعی.

* توانمند شدن از طریق ایمان، علم و فناوری و پیوندهای ملی به عنوان تنها راه موفقیت و بیهودگی کوتاه آمدن در برابر استکبار.

* ارزیابی صحیح و واقع‌بینانه از شرایط کشور و شناخت خطرهای جلوگیری از غافل‌گیری.

* پیروی از قرآن و اسلام و جلوگیری از اهل بیت علیهم‌السلام.

* پیروی و ادامه راه امام ره و اطاعت از ولایت فقیه.

* تأکید بر مبارزه و مقاومت در برابر استکبار جهانی و رسانیدن پیام اسلام به گوش جهانیان.

اهداف، رسالت و عوامل راهبردی محیط‌های داخلی و خارجی انقلاب اسلامی □ ۱۹۱

- * دوری جستن و عدم تعهد به شرق و غرب و حفظ وحدت امت اسلامی.
- * آزادی از دنیاطلبی و رفاه‌زدگی و تلاش و مجاهدت برای سازندگی کشور.
- * مقاومت در برابر مستکبرانی که می‌خواهند انقلاب اسلامی را از مسیر الهی خارج کنند.

بیانیه رسالت انقلاب اسلامی

رسالت انقلاب اسلامی بیانگر هدف خاص آن می‌باشد. در این تحقیق تلاش می‌شود براساس محتوای مطالب مربوط به اهداف نهایی، سیاست‌های کلان و مطالبه ذی‌نفعان انقلاب اسلامی به رسالتی روشن، قابل درک و معقول دست یابیم. دوره زمانی در نظر گرفته شده برای رسالت و چشم‌انداز در این تحقیق چهارساله و منطبق بر طول دوره دولت یازدهم است. رسالت مورد نظر مبنایی برای ارزیابی و کنترل رویکردها و اقدامات به دست می‌دهد که به عنوان تابلویی راهنما ترسیم‌کننده خط‌مشی‌ها و جهت‌گیری‌ها خواهد بود. بر این اساس متن بیانیه انقلاب اسلامی به شرح زیر ارائه می‌گردد:

جمهوری اسلامی ایران درصدد است طی چهار سال آینده با رفع نقاط ضعف اقتصادی و بهره‌گیری مدبرانه از منابع و مزیت‌های اقتصادی و علمی خود، ضمن بهبود شاخص‌های عدالت و کسب رضایتمندی مردم و پیشرفت همه‌جانبه و با پیشگیری از مفساد و شفاف‌سازی اقتصادی و کاهش وابستگی به درآمد نفتی در زمره سه کشور پیشرفته منطقه قرار داشته باشد. آنگاه با رفع نقاط ضعف اقتصادی خود و به پشتوانه رضایتمندی، مشارکت مردم و افزایش قدرت داخلی در راستای تحقق افکار امام علیه السلام و اهداف انقلاب اسلامی به گسترش الهام‌بخشی و نفوذ خود در منطقه بپردازد و با رقابت و تعامل متناسب در منطقه و نهادهای بین‌الملل به تأثیرگذاری پرداخته و با افزایش قدرت نظامی بازدارنده از سیاست‌ها، از منافع و موجودیت خود دفاع کند و در راه ساختن تمدن بزرگ اسلامی از طریق برداشتن گام‌های مؤثر در تحول علوم انسانی و حفظ مقام نخست توان علمی خود در منطقه و افزایش رفاه و رضایت جامعه، رشد شاخص‌های ملی، رفع ناهنجاری‌های اجتماعی فرهنگی با الگوی ایرانی اسلامی بپردازد.

بیانیه چشم‌انداز انقلاب اسلامی

چشم‌انداز مورد نظر در این تحقیق عبارت از آینده‌ای واقع‌گرایانه و جذاب است که نقش

مهمی در هدایت و تثبیت در مسیر پیشرفت دارد. چشم‌انداز مناسب، پیوند دهنده حال و آینده بوده و وحدت بخش است؛ ضمن اینکه بیانگر ارزش‌ها و آرمان‌ها نیز می‌باشد. بر این اساس بیانیه چشم‌انداز چهارساله انقلاب اسلامی تهیه و تدوین شده است:

جمهوری اسلامی ایران در افق چهارساله و در راستای چشم‌انداز ۱۴۰۴ در چهار سال آینده در زمره سه کشور نخست منطقه می‌باشد و تمام شاخص‌های پیشرفت آن رشد مثبت دارد.

امور فرهنگی: نقشه مهندسی فرهنگی کشور و اندیشه‌های دینی و سیاسی امام راحل مبنا و شاخص حرکت دستگاه‌های فرهنگی کشور است و طرح‌های رفع ناهنجاری‌ها و تقویت هنجارهای فرهنگی و اجتماعی مدون از مهدکودک‌ها تا تحصیلات عالی و در دستگاه‌های فرهنگی و تبلیغی به صورت هم‌افزا در دست اجراست.

امور علمی فناوری: نقشه جامع علمی کشور در حال اجراست و طرح تناسب در رشته‌ها و نیازهای حال و آینده در آموزش عالی و آموزش و پرورش اجرا می‌گردد. با شاخص‌گذاری سالانه میزان تأثیر تحقیق و پژوهش در رشد کشور، زندگی جامعه و ثروت‌آفرینی مشخص است و جایگاه نخست رشد علمی جمهوری اسلامی ایران در منطقه تثبیت شده، در آموزش و پرورش طرح تحول با اولویت تربیت، مهارت و دانش اجرا می‌گردد. نخبگان علمی در ساختار کشور و متناسب با ظرفیت خود جذب و سالانه میزان مهاجرت آنان کاهش یافته، تحول و ارتقاء علوم انسانی به صورت مرحله‌ای سال به سال در حال اجراست و سالانه شاخص ارزیابی امور فوق پیشرفت دارد.

امور اجتماعی: تقویت نهاد خانواده، ازدواج آسان و تناسب تعداد فرزندان با نیاز جامعه در برنامه‌ای مرحله‌ای سال به سال در دست اجراست. در حوزه اداری هر ساله سلامت و تسهیل امور و اثربخش بودن پیشرفت دارد، رضایتمندی مردم افزایش، با هدف پیشگیری از تخلف، رشد عزت، کرامت و احترام به مردم، دستگاه پلیس و قضایی سیستم جامع رتبه صلاحیت اجتماعی و پیشگیری از جرم را فاز به فاز اجرا می‌نمایند. سیاست‌های الگوی ایرانی اسلامی در تمام ابعاد از سبک زندگی تا معماری بر اساس بنا نهادن تمدن ایران اسلامی نوین تهیه و اجرا می‌شود و تمامی طرح‌های ملی منطقه‌ای کشور پیوست فرهنگی اجتماعی دارد و شاخص‌های کل و سالانه آن معلوم و سالانه ارزیابی، پایش و منتشر می‌شود. برنامه‌ریزی تخصصی در حوزه ورزش انجام و در ده رشته منتخب، جمهوری اسلامی ایران مقام مستمر

آسیایی را دارد. برنامه‌ریزی جامع حفاظت از منابع طبیعی و محیط زیست و پیشگیری از تخریب، مبارزه همه جانبه با مواد مخدر و برنامه‌های پیشگیری از توسعه حاشیه‌های غیرقانونی شهرها و ساماندهی وضع موجود آن به صورت مرحله‌ای طراحی و سال به سال در حال اجراست و شاخص‌های ارزیابی از منفی به مثبت پیشرفت دارد.

امور اقتصادی: رشد اقتصادی ۸٪ سالانه تولید ناخالص داخلی و توسعه سرمایه‌گذاری در سطح ۴۰٪ نسبت پس‌انداز به تولید ناخالص داخلی و رشد بهره‌وری تا یک سوم محقق شده، شاخص‌های بهبود فضای کسب و کار سالانه ارزیابی و پیشرفت مستمر نشان می‌دهد و فاصله دو دهک بالا و پائین جامعه کاهش یافته، در عین حال ضریب جینی به ۳۵٪ رسیده است. سیاست‌های اصل ۴۴ در حال اجراست و صحت عملکرد و رسیدن به اهداف هر ساله مورد تأیید دستگاه‌های نظارتی می‌باشد. با شفاف‌سازی و کنترل مفسدان و رانت‌خواران در عرصه اقتصاد، واگذاری پروژه، اعطای وام و تسهیلات بر خط در رؤیت مردم است. از سرمایه‌گذاران مولد و کارآفرین حمایت شده و هر نوع سفارش پنهانی و حمایت از متخلفان در جامعه غیرقابل قبول تلقی می‌گردد. نظام استاندارد ملی نهاده شده، خام فروشی نفت روند نزولی سالانه دارد و مواد با ارزش افزوده فروخته می‌شود و براساس یک روش شفاف و بر خط، تسهیلات صندوق توسعه ملی به متقاضیان ارائه می‌گردد. ساختار بانکی هر ساله بر اساس اهداف و شاخص‌هایی مصوب بهبود یافته و نتیجه ارزیابی و پایش آن منتشر می‌گردد. با تعیین بازارهای هدف و تقویت و اولویت بازرگانی خارجی کالا و خدمات، بازارهای کشورها سالانه هدف‌گذاری شده و با حمایت و هماهنگی کامل وزارتخانه‌ها اهداف سالانه پایش و محقق شده است.

با اصلاح سیستم کشاورزی، توسعه آبیاری مطلوب و ارتقاء بهره‌وری و آموزش، برداشت محصول به دو برابر افزایش یافته است و از خرد شدن زمین‌ها براساس قوانین و مدیریت اجرائی جلوگیری به عمل آمده و برنامه یکپارچه‌سازی زمین‌ها در حال اجراست. حلقه‌های مفقود تولید شامل کالاهای واسطه و اولیه شناسایی و در قالب طرحی جامع و فازبندی سالانه تکمیل و با شاخص ارزیابی سالانه، رشد آن ملموس است. همچنین طی طرح ملی برخورداری آحاد جامعه از اطلاعات ملی با زمانبندی و مراحل سالانه اطلاعات با اولویت اقتصادی را در دسترس مردم قرار می‌دهد. رشد توسعه جزایر و مناطق جنوب و مرزی کشور به رشد میانگین کشور رسیده است و فعالیت مناطق آزاد، ویژه و فعالیت‌های اقتصادی مرزی

اصلاح شده و در راستای اهداف خود حرکت می‌کنند. صنایع با هدایت نقدینگی، اصلاح تولید، رعایت استاندارد، کاهش مستمر ورود کالای خارجی در بازار و افزایش صادرات با ظرفیت کامل کار می‌کنند و نرخ بیکاری هر ساله کاهش یافته است.

امور سیاسی دفاعی و امنیتی: طی اجرای طرحی مدون، بازسازی جریان‌ات سیاسی پایبند به ارزش‌های اسلامی انقلابی انجام و با حمایت از آزادی‌های مشروع و حقوق اساسی مردم، اختلافات کاهش یافته و موجب افزایش حضور و مشارکت مردم در عرصه‌ها شده و با رضایت مردم، الهام‌بخشی جمهوری اسلامی ایران در منطقه ملموس گردیده و با توسعه تجارت خارجی و افزایش صادرات و افزایش همکاری‌های منطقه‌ای، روابط ایران با اولویت همسایگان، خاورمیانه - آسیا - آفریقا بهبود یافته است. همچنین نفوذ ایران در کشورهای عراق، افغانستان، سوریه، لبنان و فلسطین افزایش و نقش تعیین کننده دارد. همکاری‌های ایران با ترکیه، مصر، عربستان، پاکستان و ... در حل مشکلات منطقه مؤثر و قابل پایش است. جمهوری اسلامی ایران با رویکرد استفاده از فرصت‌ها و ظرفیت‌ها برای همکاری بیشتر با کشورهای اسلامی و غیرمتعهدها، تعامل با ملل آسیا و آفریقا، حمایت از مظلومان و اصلاح و نقش‌آفرینی در نهادهای بین‌المللی و مقابله با افزون‌خواهی استکبار بهره برده است. در توسعه زیرساخت‌ها و تعاملات در ترانزیت، حمل و نقل و انرژی با همسایگان طی این سال‌ها رشد قابل قبولی داشته است. به تمام کشورهای همسایه در تأمین حاکمیت و امنیت کمک می‌نماید و هماهنگی بین دستگاه‌های امنیتی کشور در وضع مطلوب و قابل سنجش است. قدرت بازدارندگی نظامی کشور نیز هر ساله رشد قابل قبولی داشته است.

تمامی محورهای فوق، مرحله‌بندی سالانه شده و با شاخص‌گذاری دقیق ارزیابی و پایش و نتایج آن منتشر می‌گردد.

شناخت عوامل راهبردی محیط‌های داخلی و خارجی

به منظور شناخت محیط به عوامل کلیدی و راهبردی پرداخته می‌شود که دارای بیشترین میزان تأثیر برای دوام یک جامعه هستند. محدود بودن تعداد عوامل راهبردی، پایداری و ثبات محیط را به دنبال دارد و نامحدود بودن این عوامل، ناپایداری و بی‌ثباتی محیط را به همراه خواهد داشت. محیط انقلاب اسلامی ایران از نظر جغرافیای سیاسی، جغرافیای اقتصادی،

اهداف، رسالت و عوامل راهبردی محیط‌های داخلی و خارجی انقلاب اسلامی □ ۱۹۵

جغرافیای نظامی و جغرافیای فرهنگی و نیز منابع غنی انرژی به عنوان منبع اصلی تأمین انرژی جهان، برای قدرتهای منطقه‌ای و جهانی از اهمیت بالایی برخوردار است.

محیط داخلی (ملی) تحت کنترل یک مدیریت قرار دارد ولی محیط خارجی (فراملی) تحت تأثیر مدیریت‌ها، عوامل و بازیگران زیادی قرار می‌گیرد. ارزیابی محیط داخلی، منجر به شناخت عوامل راهبردی آن محیط می‌شود که نقاط قوت و ضعف آن محیط را تشکیل می‌دهد. نقاط قوت، آن دسته از عوامل کلیدی و راهبردی قابل کنترل هستند که می‌تواند سیستم را در رسیدن به اهداف خود یاری کند. نقاط ضعف نیز به آن دسته از عوامل کلیدی مربوط است که باعث می‌شود سیستم به نحو مطلوب به اهدافش نرسد. فرصت‌ها نیز قابلیت‌ها و ظرفیت‌های محیط خارجی هستند که در صورت بهره‌برداری از آنها می‌توان به برتری رسید و از شدت ضعف‌ها کم کرد و از تأثیرگذاری تهدیدها جلوگیری کرد. آن دسته از عوامل راهبردی خارجی هم که بر روی عملکرد و تحقق اهداف تأثیر منفی داشته باشد تهدید محسوب می‌شوند.

در این تحقیق براساس اهداف نهایی، سیاست‌های کلان، مطالبه‌ذی‌نفعان و بر پایه رسالت و چشم‌انداز چهارساله انقلاب اسلامی و نظر کارشناسی صاحب نظران اقدام به تهیه و تدوین فهرست عوامل راهبردی محیط‌های داخلی و خارجی شده است. به منظور دستیابی به فهرست حداکثری از عوامل کلیدی، در این تحقیق انقلاب اسلامی به عنوان سیستم اصلی در چهار سیستم فرعی شامل: فرهنگی - اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و امنیتی - دفاعی مورد ارزیابی قرار گرفته است.

عوامل راهبردی محیط داخلی (قوت‌ها و ضعف‌ها)

در چارچوب تکنیک دلفی و با هدف به حداکثر رساندن دقت و اعتبار تحقیق ضمن مطالعه و بررسی منابع که فهرست آن در انتهای این نوشته آمده است، از نظرات کارشناسی ۴۰ نفر از صاحب‌نظران در قالب گروه‌های چهارگانه بهره‌برده شده است به طوری که فهرست نهایی عوامل راهبردی بعد از پنج مرتبه اعمال نظرات اصلاحی و تکمیلی این صاحب‌نظران از طریق پرسش‌نامه، مصاحبه و میزگرد کارشناسی و رسیدن به اجماعی نسبی به دست آمد که در ادامه ارائه می‌شود. قابل توجه اینکه این فهرست شامل آن دسته از عوامل کلیدی است که از نظر صاحب‌نظران دارای بیشترین اهمیت هستند.

۱. عوامل راهبردی حوزه فرهنگی - اجتماعی انقلاب اسلامی

یک. فهرست عوامل راهبردی محیط داخلی: قوت‌ها

- * پیشرفت مادی و فرهنگی انقلاب اسلامی همراه با معنویت و فضیلت به عنوان تمدن جدید و کم‌سابقه و هشداردهنده به تمدن غرب.
- * افزایش روحیه شکست‌ناپذیری و انسجام ملی مردم ایران به دلیل بازگشت به اصول اسلامی.
- * ایستادگی مردم ایران با پشتوانه قدرت ایمان و وحدت در مقابل زیاده‌خواهی قدرت‌های بزرگ.
- * روند رو به رشد عقلانیت، تکیه بر عقل جمعی در جامعه و کاهش تدریجی رفتارهای احساسی، با توجه به افزایش سطح بینش و اندیشه عمومی جامعه.
- * نهادینه شدن دین و آموزه‌های تشیع، ارزش‌های انقلاب اسلامی و دفاع مقدس در هویت ملی ایرانیان و حتی شیعیان منطقه.

دو. فهرست عوامل راهبردی محیط داخلی: ضعف‌ها

- * عدم توجه جدی به فرهنگ عمومی و سبک زندگی صحیح مردم، نبود الگو و مصادیق مناسب و مطرح نشدن صحیح مبانی اعتقادی اسلام و انقلاب، عدم پیشرفت مطلوب در اخلاق و عدم تحقق عدالت اجتماعی مورد نظر اسلام و انقلاب اسلامی.
- * گرایش طیفی از گروه‌ها و شخصیت‌های مرجع و مسئولین به دنیاطلبی، مادی‌گرایی، ثروت، تجمل، تشریفات، اشرافی‌گرایی و متعاقب آن گسترش این روحیه در میان مردم.
- * افزایش بی‌اعتمادی به مسئولان کشور که منشأ آن عمدتاً فساد اقتصادی و قدرت‌طلبی است.
- * غفلت از روحیه جهادی و ایثارگری و غفلت از نفوذ بیگانه در فضای فرهنگی و دنیای مجازی.
- * خطر تحجرگرایان و مقدس‌نمایان و خطر روشنفکر نمایان سکولار که هر دو گروه مروج اسلام آمریکایی هستند و تیشه به ریشه دین و انقلاب می‌زنند.
- * فاصله فضای فکری بخش قابل‌اعتنایی از نسل سوم انقلاب از فضای فکری نسل اول و دوم و فقدان نظام جامع یادگیری و انتقال آموزه‌های انقلاب اسلامی به نسل‌های آینده.

سه. فهرست عوامل راهبردی محیط خارجی: فرصت‌ها

- * وجود گرایش به اسلام در جوامع هدف و مورد نظر نظام سلطه و گسترش روحیه بازگشت به خویشتن در ملت‌های مسلمان.

اهداف، رسالت و عوامل راهبردی محیط‌های داخلی و خارجی انقلاب اسلامی □ ۱۹۷

- * تأثیرگذاری و نقش قابل توجه آموزه‌های انقلاب اسلامی در تحولات منطقه و استقبال مردم از الگوهای مبارزاتی انقلاب اسلامی.
- * ظرفیت بهره‌برداری از تحولات فرهنگی غرب به نفع انقلاب اسلامی و قابلیت صدور محصولات فرهنگی به سرزمین‌های دیگر.
- * وجود ظرفیت‌ها، مشترکات و پیوندهای فرهنگی و تاریخی میان مردم ایران و خیلی از مردم منطقه و حوزه نفوذ مناسب تمدن ایرانی - اسلامی در منطقه.
- * وجود گفتمان و پیام‌های مناسب و مورد قبول مردم جهان در انقلاب اسلامی.

چهار. فهرست عوامل راهبردی محیط خارجی: تهدیدها

- * بسیج دستگاه‌های فرهنگی نظام سلطه برای معرفی نادرست آموزه‌های تشیع و انقلاب اسلامی به مردم دنیا.
- * برتری فنی و کمی ابزار رسانه‌ای و تبلیغاتی نظام سلطه و شبکه‌های منطقه‌ای آنها.
- * تفرقه مسلمانان و ضعف آنها در مدیریت اختلاف‌ها و تعصب‌های افراطی مذهبی و قومی.
- * ترویج ابتذال، مادی‌گری، نفع‌پرستی و الگوهای نادرست بیگانه در بین مردم ایران به منظور کاهش قدرت معنوی و الگوسازی موفق ایرانی - اسلامی.
- * ابهام آفرینی رسانه‌ای نظام سلطه در عدم تشخیص مرز بین اسلام محرومان و ناب با اسلام مرفهین بی‌درد و آمریکایی از سوی ملت‌های مسلمان.

۲. عوامل راهبردی حوزه اقتصادی انقلاب اسلامی

یک. فهرست عوامل راهبردی محیط داخلی: قوت‌ها

- * رشد صنایع بالادستی و پایین‌دستی نفت در ایران، حفظ جایگاه نفت در اقتصاد جهان و قیمت قابل توجه نفت و گاز.
- * تأکید و توصیه تعالیم و آموزه‌های دینی به رشد و توسعه اقتصادی.
- * موفقیت جمهوری اسلامی در ایجاد زیرساخت‌های فنی و مهندسی، راه‌ها و ارتباطات، مخابرات و صنعت در شرایط تحریمی.
- * وجود نیروی کار نسبتاً ارزان و متخصص فراوان در ایران و مناطق دارای نفوذ آن.
- * تمایل شدید جامعه به رشد، تحول، پیشرفت و افزایش سطح مطالبه عمومی در این زمینه.

* قرار گرفتن ایران در مسیر تجارت شرق آسیا به ترکیه و اروپا، پیونددهنده کشورهای حاشیه دریای خزر، قفقاز و روسیه به خلیج فارس، آبهای آزاد و ظرفیتهای ترانزیتی ایران در منطقه.

دو. فهرست عوامل راهبردی محیط داخلی: ضعفها

* ناتوانی در حل مسائلی مانند اشتغال، بالا بودن نقدینگی و تورم، توزیع نامناسب درآمد، کاهش قدرت خرید، افزایش شکاف طبقاتی، کاهش ارزش پول ملی، مدیریت نادرست واردات و صادرات و افزایش قاچاق کالا و ارز.

* فقدان برنامه جامع اقتصادی پیشرفت و تعالی و عدم اجرای صحیح برنامه‌های توسعه پنج‌ساله و در نتیجه عقب‌ماندگی چشم‌گیر از اهداف برنامه چشم‌انداز.

* افزایش فساد اقتصادی به عنوان بیماری شدید که منجر به شکاف طبقاتی، شکل‌گیری طبقه نوکیسه، شکل‌گیری طبقه قدرتمند دارای فساد و کاهش شفافیت اقتصادی می‌شود.

* وجود فرهنگ غلط اقتصادی در جامعه مثل: روحیه اسراف و مصرف‌زدگی، فرهنگ نامناسب کار، افتخار شدن مصرف‌گرایی و تجمل‌گرایی، پایین بودن بهره‌وری نیروی کار و سرمایه و عوامل تولید.

* کاهش ذخایر ارزی، اتکاء و برداشت بی‌شمار دولت از صندوق ذخیره توسعه ملی، مبادله درآمد ارزی حاصل از نفت در بازار پول به جای مبادله آن در بازار ارز و افزایش بدهی بانک‌ها به بانک مرکزی. (افزایش تورم)

* وابستگی بودجه عمرانی و جاری دولت به درآمدهای آسان نفتی، عدم ساماندهی اخذ درآمدهای مالیاتی، کم توجهی به تولید و صادرات غیرنفتی، وجود انحصار و غیررقابتی بودن اقتصاد و افزایش نقش دولت در اقتصاد.

سه. فهرست عوامل راهبردی محیط خارجی: فرصتها

* وجود زمینه ظرفیت اقتصادی در جهت گسترش همکاری‌های اقتصادی از جمله سرمایه‌گذاری مشترک، ایجاد صنایع تبدیلی و مکمل براساس تقسیم کار بین‌المللی و منطقه‌ای، وجود بازارهای مناسب برای محصولات صنعتی و کشاورزی و خدمات فنی و مهندسی و نیروی متخصص و تحصیلکرده جمهوری اسلامی ایران در بازارهای جهانی و منطقه.

اهداف، رسالت و عوامل راهبردی محیط‌های داخلی و خارجی انقلاب اسلامی □ ۱۹۹

* مخالفت اروپا، چین، روسیه، هند و برزیل و اغلب کشورها با تک قطبی شدن جهان و ظرفیت استفاده از تضادهای موجود.

* قرار گرفتن جمهوری اسلامی ایران در بین کشورهای اقتباس‌کنندگان پویا در زمینه فناوری‌های جدید براساس اسناد برنامه توسعه سازمان ملل.

* ورود ایران به پیمان‌های اقتصادی بین‌المللی و بهره‌گیری از ظرفیت این پیمان‌ها.

* وجود زمینه استفاده از منابع مالی و تخصصی افراد و متخصصین قابل جذب، به خصوص در بین ایرانیان خارج نشین در جهت رشد و توسعه پایدار اقتصادی.

چهار. فهرست عوامل راهبردی محیط خارجی: تهدیدها

* اعمال تحریم‌های هوشمندانه علیه جمهوری اسلامی ایران که شرایط اقتصاد را سخت و غیرقابل برنامه‌ریزی می‌کند.

* افزایش ریسک سرمایه‌گذاری در ایران و اعلام کاهش رتبه اعتبار کشوری ایران از سوی مراکز سنجش ریسک اقتصادی در جهان.

* تهدیدات اقتصادی و امنیتی و افزایش القاء عدم وجود امنیت و تأثیر منفی آن بر فعالیت‌های اقتصادی جمهوری اسلامی ایران.

* نفع‌طلبی و سوء استفاده سایر کشورها از شرایط تحریمی جمهوری اسلامی ایران.

* ایجاد محدودیت و ممانعت کشورهای غربی از ارتباط جمهوری اسلامی ایران با سایر کشورها به خصوص در حوزه اقتصاد.

۳. عوامل راهبردی حوزه سیاسی انقلاب اسلامی

یک. فهرست عوامل راهبردی محیط داخلی: قوت‌ها

* اعتماد مردم و پشتیبانی مردمی از نظام در برهه‌های مختلف و متکی بودن انقلاب اسلامی به قدرت معنوی و انسانی.

* ارائه اندیشه سیاسی نو، موسوم به مردم سالاری دینی که از لحاظ مبانی فکری و اعتقادی بسیار مستحکم بوده و قابلیت درک و استنباط مفاهیم و مظاهر تمدن جدید مانند نظام شورا، پارلمان و آزادی‌های مدنی از سوی این اندیشه سیاسی.

* پرچمداری اسلام مبارزه با کفر، استکبار و نظام سلطه توسط جمهوری اسلامی ایران.

- * داشتن قانون اساسی مدرن و کارآمد و برگزاری تمام انتخاباتها در زمان خود و نمایش یک مردم‌سالاری دینی.
- * توجه مردم به سرنوشت خود و حضور آنها در صحنه.

دو. فهرست عوامل راهبردی محیط داخلی: ضعفها

- * سرگرم شدن مسئولین به مشاجرات و منازعات سیاسی و رفتار قبیله‌ای و رخنه فرصت‌طلبان و ناهلان در برخی سطوح مدیریتی در طول سالها و اثرات منفی آن بر روحیه مردم.
- * ضعف و ناکارآمدی سیستم دیوان‌سالاری متناسب با نیازهای جامعه و فردمحور بودن به جای سیستم‌محوری و فقدان ساختار و فرآیند مشخص برای شایسته‌پروری.
- * تلاش عده‌ای برای حذف تدریجی مردم‌سالاری دینی چه از طریق تحزب‌گرایی افراطی و جایگزین شدن تبلیغات و جریانات به جای آرای خالص مردم و چه از طریق زینتی دانستن رأی مردم.
- * ایجاد شکاف‌های سیاسی در بعضی اقشار و ریزش اردوگاه خودی به غیر خودی.
- * ناتمام گذاشتن و زمین ماندن برخی آرمان‌های انقلاب اسلامی.
- * فقدان یا ضعف فقه مدرن، پویا و تخصصی سیاسی و اجتماعی و ناکارآمدی فقه سنتی در حل مسائل و مشکلات امروز جامعه و حکمرانی.

سه. فهرست عوامل راهبردی محیط خارجی: فرصت‌ها

- * حضور مردم منطقه در صحنه و اسلام‌خواهی آنها و احساس قدرت ملت‌های مسلمان و مستضعف و خارج شدن از حالت انزوا.
- * سرمشق شدن حرف‌ها، اعتقادات، راه و شعارهای انقلاب اسلامی نزد بسیاری از ملت‌ها و پاسخ‌گویی نظام جمهوری اسلامی به نیازهای مادی و معنوی مردم منطقه.
- * زیر سؤال رفتن و تزلزل نقش الگوی سیاسی و رهبری غرب و آمریکایی‌ها در دنیا.
- * عدم استقبال جهان از یک جانبه‌گرایی غرب و آمریکا.
- * برتری گفتمان انقلاب اسلامی در رقابت با گفتمان غیرمنطقی رادیکالیسم اسلامی و گفتمان غیربومی سکولاریسم اسلامی.
- * توسعه قدرت سایر کشورها مانند برزیل، روسیه، چین و هند و نقش بین‌المللی این کشورها.

اهداف، رسالت و عوامل راهبردی محیط‌های داخلی و خارجی انقلاب اسلامی □ ۲۰۱

چهار. فهرست عوامل راهبردی محیط خارجی: تهدیدها

- * طرح‌های استکبار جهانی در به شکست کشاندن ملت ایران برای اینکه به ملت‌های دیگر بفهماند هر ملت مقاومتی حتی ایران شکست می‌خورد.
- * سرمایه‌گذاری و هزینه‌های کلان نظام سلطه در دنیای اسلام برای ایجاد ائتلاف و فاصله بین ایران اسلامی و مسلمانان عالم و موفقیت نسبی آنها در این زمینه.
- * سعی نظام سلطه برای ایجاد فضای بدگمانی و بی‌اعتمادی در داخل جمهوری اسلامی ایران و ایجاد شکاف در وحدت ملی.
- * شکل‌گیری اجماع در کشورهای هم سو با نظام سلطه برای مقابله همه جانبه با گفتمان انقلاب اسلامی، تحریم جمهوری اسلامی ایران و فشار بیشتر بر حرکت‌های شیعی.
- * تلاش برای به هراس انداختن مردم به دلیل ترس از وقوع جنگ و حمله نظامی یا تحریم‌های بیشتر و مجبور کردن ایران به امتیازدهی.
- * آماده باش کشورهای نظام سلطه و تبدیل تهاجمات دنیای استکبار در آینده از حالت صریح و سهل‌الدفع به حالت پیچیده.

۴. عوامل راهبردی حوزه امنیتی - دفاعی انقلاب اسلامی

یک. فهرست عوامل راهبردی محیط داخلی: قوت‌ها

- * وجود سپاه و بسیج با قدرت انعطاف‌پذیری بالا برای دفاع از کشور و خنثی کردن تهدیدهای امنیتی.
- * وجود ظرفیت‌های علمی فراوان و مؤثر در پیشرفت‌های دفاعی بازدارنده و توانایی طراحی، ساخت و نگهداشت سلاح‌های استراتژیک.
- * تجربه هشت سال دفاع مقدس به عنوان الگو و سبک ویژه خاص، موفق و الگوی انقلاب اسلامی در حوزه دفاعی و تبدیل آن به گفتمان مقاومت و اثر آن در بازدارندگی دفاعی.
- * اراده و اعتماد به نفس جمهوری اسلامی ایران در اعلام صریح و روشن تهدید در برابر تهدید و آمادگی دفاعی و پذیرش این اراده از سوی نظام سلطه.
- * پهناوری، تنوع جغرافیایی و موانع طبیعی ایران، عمق مردمی دادن به امنیت با وجود بسیج و آمادگی در جنگ فرسایشی و متصل بودن حلقه‌های مقاومت در منطقه.

* اشرف و تسلط بر تنگه هرمز به عنوان شاهراه انرژی منطقه و جهان و توان حمله جمهوری اسلامی ایران به منافع نظام سلطه در منطقه.

دو. فهرست عوامل راهبردی محیط داخلی: ضعف‌ها

* فقدان مکانیسم عملی و مؤثر برای همکاری امنیتی - دفاعی در منطقه از سوی جمهوری اسلامی ایران با وجود اهمیت استراتژیک منطقه.

* عدم پیشرفت اطمینان‌بخش در پدافند غیرعامل منجر به ایجاد آسیب و ضعف.

* وجود ظرفیت ناامنی در مرزهای ایران و در مناطق مرزی قومیت‌های ایرانی با همسایگان.

* ضعف فناوری‌های نظامی کاربردی.

* ضعف در سازماندهی و آموزش نیروهای مردمی.

سه. فهرست عوامل راهبردی محیط خارجی: فرصت‌ها

* استقرار ایران در مهم‌ترین بخش از راهبردی‌ترین و ثروتمندترین منطقه ژئواستراتژیک جهان.

* محاصره اسرائیل توسط جبهه مقاومت به عنوان هم‌پیمانان جمهوری اسلامی ایران.

* اختلاف نظر مقامات نظام سلطه در چگونگی برخورد با جمهوری اسلامی و سردرگمی آنها

به دلیل شکست در جنگ‌های هشت ساله، ۳۳، ۲۲ و ۸ روزه.

* ظرفیت بالای توسعه تعاملات مشترک و پایدار اقتصادی با همسایگان که منجر به نیاز به

امنیت جمعی و خنثی شدن تهدیدات می‌شود.

* استقرار نیروهای نظامی آمریکا و ناتو در برد سلاح‌های جبهه مقاومت و کاهش دولت‌های

متخاصم در همسایگی جمهوری اسلامی ایران.

چهار. فهرست عوامل راهبردی محیط خارجی: تهدیدها

* استفاده از قدرت هوشمند و تلفیقی علیه انقلاب اسلامی با حداکثر هماهنگی در جبهه

مقابل و محیط رقابتی.

* شرایط مبهم سوریه و احتمال از دست رفتن آن به عنوان حلقه وصل محور مقاومت.

* حمایت نظام سلطه از ضدانقلاب و طیف به اصطلاح روشنفکر سکولار و تلاش برای اتحاد

اپوزیسیون.

* رقابت تسلیحاتی جدید در خاورمیانه و تأثیر آن بر روابط امنیتی کشورهای منطقه و حضور

اهداف، رسالت و عوامل راهبردی محیط‌های داخلی و خارجی انقلاب اسلامی □ ۲۰۳

گسترده آمریکا پیرامون ایران و پیمان‌های دفاعی دو جانبه بین آمریکا و کشورهای منطقه.

* غیرقابل اتکا بودن و سوذجو بودن چین و روسیه در محاسبات مبارزه با نظام سلطه.

منابع و مأخذ

۱. آقایی، حسین، ۱۳۸۳، *تحلیل محتوایی وصیت نامه شهدای دفاع مقدس*، اصفهان، انتشارات دانشگاه اصفهان.
۲. ابوالفتح، امیرعلی، ۱۳۸۲، *برآورد استراتژیک ایالات متحده آمریکا*، تهران، انتشارات ابرار معاصر تهران، چ ۲.
۳. احمدی، بهزاد، ۱۳۹۰، *کتاب اروپا ۱۰: ویژه روابط ایران و اتحادیه اروپا*، تهران، ابرار معاصر.
۴. احمدی، محمدرضا، ۱۳۸۶، «روش تحلیل راهبردی SWOT»، *نشریه حصون*، پائیز.
۵. الهی، همایون، ۱۳۸۹، *شناخت ماهیت و عملکرد امپریالیسم*، تهران، قومس، چ پنجم.
۶. امام خمینی، سید روح‌الله، ۱۳۷۸، *صحیفه نور*، تهران، مؤسسه حفظ و نشر آثار امام خمینی علیه السلام.
۷. _____، ۱۳۷۴، *صحیفه انقلاب اسلامی، وصیت نامه سیاسی - الهی بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران*، تهران، مؤسسه فرهنگی قدر ولایت، چ سوم.
۸. امینیان، بهادر و دیگران، ۱۳۸۱، *ناتو و امنیت منطقه دریای مازندران*، تهران، مؤسسه انتشارات دانشگاه امام حسین علیه السلام.
۹. پورسعید، فرزاد و دیگران، ۱۳۹۱، *سالنمای امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران*، جلد سوم: تحولات راهبردی ۱۳۹۱ و چشم انداز ۱۳۹۲، تهران، پژوهشکده مطالعات راهبردی.
۱۰. تاجیک، محمدرضا، ۱۳۸۸، *ایران در چشم‌انداز ۱۴۰۰*، تهران، انتشارات مؤسسه تحقیقات و توسعه علوم انسانی.
۱۱. توحیدی، احمدرضا، ۱۳۸۵، *تأملی بر اصول فراگیر و حقوق مردم در قانون اساسی ج.ا.م*، نشر معارف.
۱۲. جعفری، اصغر، ۱۳۸۸، *چالش‌ها و منازعات در خاورمیانه*، تهران، پژوهشکده مطالعات راهبردی.

- ۲۰۴ □ فصلنامه علمی - پژوهشی انقلاب اسلامی، س ۴، بهار ۹۴، ش ۱۲
۱۳. جعفری، علی اکبر، ۱۳۸۹، *منافع استراتژیک مشترک و اتحاد امریکا - اسرائیل*، تهران، پژوهشکده مطالعات راهبردی.
۱۴. حسینی بهشتی، سید محمد، ۱۳۶۱، *بررسی ویژگی‌های مسائل اسلامی*، قم، ناصر.
۱۵. رضایی، محسن، ۱۳۸۵، *ایران آینده در افق چشم انداز*، تهران، انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
۱۶. رضایی، مهدی، ۱۳۸۳، *نومحافظه‌کاران و مسائل مبارزه با تروریسم جهان*، تهران، ابرار معاصر.
۱۷. شولتز، ریچارد و دیگران، ۱۳۸۶، *رویکردهای جدید در مطالعات امنیتی*، ترجمه سیدمحمدتقی نژاد، تهران، پژوهشکده مطالعات راهبردی.
۱۸. عیوضی، محمدرحیم، ۱۳۸۵، *آسیب‌شناسی انقلاب اسلامی*، تهران، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.
۱۹. _____، ۱۳۸۷، *انقلاب اسلامی، زمینه‌ها و ریشه‌های آن*، قم، دفتر نشر معارف.
۲۰. فی، برایان، ۱۳۸۳، *پارادایم‌شناسی علوم انسانی*، ترجمه مرتضی مردیها، تهران، انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی.
۲۱. کیسینجر، هنری، ۱۳۸۳، *دیپلماسی آمریکا در قرن ۲۱*، ترجمه ابوالقاسم راه‌چمنی، تهران، انتشارات ابرار معاصر تهران، چ دوم.
۲۲. گلدستون، جک، ۱۳۸۷، *مطالعات نظری، تطبیقی و تاریخ انقلاب‌ها*، ترجمه محمدتقی دلفروز، تهران، کویر، چ ۲.
۲۳. متقی، ابراهیم، ۱۳۸۹، *نظام دوقطبی و جنگ عراق و ایران*، تهران، مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس.
۲۴. مطهری، مرتضی، ۱۳۶۰، *پیرامون انقلاب اسلامی*، تهران، صدرا.
۲۵. ملکوتیان، مصطفی، ۱۳۸۷، *بازخوانی علل وقوع انقلاب اسلامی در سپهر نظریه پردازیه‌ها*، تهران، انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.
26. Charles, Rob, 2012, *Meeting the challenge, Stopping the Clock*, Dual Party Politics Center, February.
27. Cordsman, Anthony, 2011, *US & Iranian Strategic Competition*,

اهداف، رسالت و عوامل راهبردی محیط‌های داخلی و خارجی انقلاب اسلامی □ ۲۰۵

International & Strategic Studies Center. November.

28. Cordsman, Anthony, 2012, *Iran: Preventing war by making it credible*, International & Strategic Studies Center August 1.

29. Dobbins, James, 2011, *Coping with a nuclearising Iran*, Survival Sournal, November 23.

30. Geoffrey Kemp, *Europe's Middle East Challenges*, Washington Quarterly, Winter, 2003-2004.

31. Johnson, Stephan, 2012, *Iran's influence in the Americas*, International & Strategic Studies Center, March.

32. Jones, Peter, 2011, *Iranian nuclear challenge perspectives*, Hudson Institute, July 13.

ضرورة الحكم الديني مع التأكيد علي محورية سلطة الفقه الاجتماعي

روح الله شاكري زواردهي^١ / مرضيه عبدلي مسينان^٢

الخلاصة: الفقه الاجتماعي يدور حول السلطة في ذاته، بمعنى ان تطبيق العديد من احكام الاسلام يتوقف على وجود حكومة وسلطة. ومن جانب آخر، فان اهداف الفقه الاسلامي لها ماهية حكومية. لذلك، فان تحقيق هذه الاهداف رهن - فقط - بوجود حكومة دينية. حيث انه وبفقدان الحكومة الدينية الصالحة، تتعطل العديد من احكام الاسلام او تطبق بشكل ناقص. وفي الحقيقة، بين الفقه الاسلامي والتدين من جهة والحكومة والسلطة من جهة اخرى رابطة غير قابلة للفصل. ويسعى هذا المقال، من خلال نظرة اجمالية الي بعض الاحكام الاجتماعية الاسلامية واهداف الفقه، الي اثبات ضرورة الحكومة الدينية من اجل تحقيق اهداف الفقه وتطبيق احكامه.

الكلمات المفتاحية: الحكومة، الاسلام، الفقه الاجتماعي، الاحكام.

الأسس والأدلة التي تقوم عليها المادة ١٤١ من دستور الجمهورية الاسلامية الایرانية (منع الجمع بين المشاغل)

فيروز اصلاني^٣ / عبد المجيد رحمانيان^٤

الخلاصة: المادة ١٤١ من دستور الجمهورية الاسلامية الإيرانية، من المواد الاساسية والتي تمنع الجمع بين عدة مشاغل. ولهذه المادة اساس ومبنى شرعي، قانوني، فكري، فلسفي وتاريخي. ومن اجل منع قيام شخص بعدة مشاغل واعمال، هناك ادلة متعددة جرى بيانها، من جملتها: الحيلولة دون توقف الاعمال، الحيلولة دون احتمال اعمال النفوذ، العدالة في التوظيف والعمل، الحيلولة دون تضييع بيت المال، تنمية القابليات، واحترام التخصص. كما ان الاهتمام بهذه المادة يعد امرا مهما للغاية من اجل اقامة مجتمع سليم.

الكلمات المفتاحية: المشاغل، فصل السلطات، عدالة التوظيف، المادة ١٤١ من دستور الجمهورية الاسلامية الإيرانية.

١. استاذ مساعد في جامعة طهران.

٢. ماجستير في علم الكلام، مجمع فارابي التابع لجامعة طهران.

٣. استاذ مساعد في جامعة طهران.

٤. طالب دكتوراه قانون عام بجامعة طهران.

u.abdoli@gmail.com

aslanif@ut.ac.ir

مساحات النزاع بين خطابي العولمة والاسلام السياسى مع التاكيد على آراء الامام الخمينى قده وسيد قطب

مرتضى شيرودى^١ / على عنبر^٢

الخلاصة: خطابا العولمة والاسلام السياسى يستعينان من اجل هيمنة الهوية التى يطرحها كل منهما على معانى خاصة من العلامت المطروحة على الساحة الحياتية، لكن مساحات النزاع بينهما من خلال رؤية الامام الخمينى قده وسيد قطب لا تزال غامضة وغير واضحة... ومن هذا المنطلق سنواجه هذا التساؤل: ما هى مساحات او مناطق النزاع بين خطابي العولمة والاسلام السياسى فى ضوء آراء الامام الخمينى قده وسيد قطب؟ يظهر ان الخطابين مختلفان فيما يتعلق بالسلطة، العدالة، المشاركة، التنافس وغيرها. والهدف من هذا المقال هو بيان عدم الانسجام القائم بين الخطابين فى الظاهر والمضمون من خلال تحديد مساحات النزاع بينهما.

الكلمات المفتاحية: الامام الخمينى، سيد قطب، النزاع، الخطاب، العولمة، الاسلام السياسى.

الانتقال من العلوم السياسية الغربية الى العلوم السياسية الاسلامية من منظار سماحة قائد الثورة

فريبا سادات محسنى سهى^٣

الخلاصة: يسعى هذا المقال الى معرفة اكثر برؤية سماحة قائد الثورة فى مجال الانتقال من العلوم السياسية الغربية الى العلوم السياسية الاسلامية، باعتبارها خطوة مؤثرة فى تنفيذ مشروع التطور العلمى فى البلاد. لذلك تسعى الكاتبة ومن خلال منهج التحليل المضمونى للمعطيات الاساسية، الى استخراج رؤى ومواقف سماحته من بين الخطابات والوثائق والمواقف التى صدرت عنه فى مجال العلم والتقنية و...، وبالتالي بيان النموذج المفهومى للانتقال من العلوم السياسية الغربية الى العلوم السياسية الاسلامية. وستكون النتائج فى محاور مثل: الشروط، الارضيات، الاستراتيجيات العامة، والاجراءات الوطنية المناسبة التى تحتاجها عملية الانتقال هذه، مدخلا للعلماء والباحثين والمسؤولين المعنيين.

الكلمات المفتاحية: سماحة قائد الثورة، العلوم السياسية الغربية، العلوم السياسية الاسلامية، القيم الاساسية، نهضة البرمجيات، التعامل البناء.

dshirody@yahoo.com

١. استاذ مساعد فى معهد الامام الصادق عده العالى.

alianber.84@gmail.com

٢. ماجستير فى التاريخ المعاصر للبلدان الاسلامية، جامعة المصطفى عده.

mohseni_sadat@yahoo.com

٣. طالبة دكتوراه علوم سياسية بجامعة طهران.

الحرب الثقافية للمستكبرين: الاهداف والاستراتيجيات

عبد الله حاجي صادق^١

الخلاصة: جبهة الاستكبار في مواجهة دائمة مع جبهة الثورة الاسلامية، وبسبب فشلها في مجالات الحرب الصلدة او شبه الصلدة، فانها جعلت أهم محاور هجومها في الحرب الثقافية واستهداف الأسس والاركان التي تقوم عليها الثورة الاسلامية، مثل الماهية الدينية، محورية الولاية، الروح الجهادية والثورية، خطاب الثورة الاسلامية وغير ذلك، ومن خلال ادوات متعددة ومتنوعة، وصفت استراتيجيات تنفيذية لتطبيق هذا الهجوم البرمجي والقيمي ضد اسس واركاب الثورة. وبما ان فهم مختلف ابعاد الحرب الثقافية التي يقوم بها الاستكبار بشكل عميق، يعد من أهم مصاديق البصيرة والشرط الاساس في الدفاع عن الثورة الاسلامية، فقد بدأ المقال بتحديد سبعة أهداف ومنافذ لهجوم الاعداء الثقافي، ثم جرى بيان الاستراتيجيات التنفيذية التي يتبعها الاستكبار بشكل عام.

الكلمات المفتاحية: الحرب الثقافية، جبهة الاستكبار، الثورة الاسلامية، الاستراتيجيات التنفيذية.

دراسة مقارنة للتنظيمات اليسارية في خمسينيات وسبعينيات القرن الماضي

محمد رضا حاتمي^٢ / روح الله لطفى زاد^٣

الخلاصة: الاتجاهات الفكرية التنويرية في الخمسينيات بايران، وكالعديد من بلدان العالم الأخرى، يعد نوعا من النضال ضد الرأسمالية الاميركية. لذلك نرى ان التيار التنويري اليساري في الخمسينيات، ومثاثر بنحو ما بالنضال العالمي. في حين ان التيار الحزبي اليساري ينظر دائما الى خارج الحدود ويستلم اوامره وكراساته مباشرة من موسكو. في السبعينيات قام حزب تودة وتنظيمات ماركسية اخرى ومن اجل الحصول على قاعدة اجتماعية، بعملية التقاطية تجمع بين الاسلام والماركسية! كانوا يعدون انفسهم في اوكار تنظيمية وينفذون اغتيالات ثورية ويقومون باعمال كما حصل في غابة "سياهكل"، لكن أزمة وفتنة ٤ فبراير/ شباط (١٩٨٠) ومن ثم هروب بنى صدر من ايران ما تلى ذلك من تطورات ورفض اهلية مرشحهم في الانتخابات، جعل القوى اليسارية تنزل الى الشارع. ودراسة التطورات التي واجهتها هذه التنظيمات وأوجه التشابه في ادائها وسلوكها خلال عقدي الخمسينيات والسبعينيات، هو هدف هذا المقال.

الكلمات المفتاحية: حزب تودة، الماركسيون، الهوية، انتفاضة النفط، التنوير، الاتجاهات اليسارية.

yamahdi433@mihanmail.ir

١. استاذ مساعد بمجمع الشهيد محلاتي للتعليم العالى.

hatami5@yahoo.com

٢. استاذ مساعد بجامعة "بيام نور".

lotfizad_58@yahoo.com

٣. طالب دكتوراه معارف اسلامية - جامعة "بيام نور" طهران.

العلاقة بين الاقتدار والمرجعية العلمية والتقانية... والاقتدار والأمن القومى للجمهورية الاسلامية الايرانية

فرهاد رهبر^١ / حسن حسين زاده^٢

الخلاصة: مع الأخذ بالتأكيدات المستمرة لقائد الثورة حول تحقيق المرجعية العلمية والتقانية فى العالم، وايضاً وفقاً للحديث المروى عن أمير المؤمنين عليه السلام والذى يشير فيه الى مكانة العلم ودوره فى الاقتدار والقوة، يسعى الباحثان ومن خلال المنهج التركيبى من دراسات مكتبية ومتابعات ميدانية، الى دراسة العلاقة بين الاقتدار والمرجعية العلمية والتقانية وتأثيرها على الأمن القومى. ومع الأخذ باختبارات الفرضية، يقدم البحث احصائيات عن معطيات الاستبيان حول حصول الجمهورية الاسلامية الايرانية على الاقتدار العلمى وفى النهاية المرجعية العلمية والتقانية فى العالم مع شروحات فى طيات المقال، وتأثير ذلك على ايجاد الاقتدار وضمان الأمن القومى.

الكلمات المفتاحية: المرجعية العلمية والتقانية، انتاج العلم، الاقتدار، الاقتدار العلمى، الأمن القومى.

دراسة عناصر الدبلوماسية الاقليمية للثورة الاسلامية وتقديم استراتيجية

غلام رضا كريمى^٣ / حسين على توتى^٤

الخلاصة: هذا البحث ومن خلال طرح هذا السؤال، وهو: ما هى المكانة التى حققتها الدبلوماسية الاقليمية للثورة الاسلامية الايرانية فى النظام القائم بالشرق الأوسط وفى ايجاد نموذج اقليمى جديد؟ يصل الى هذه الاجابة، وهى: بالنظر الى أهمية منطقة الشرق الأوسط باعتبارها الدائرة الاولى لعمق الاستراتيجية الدبلوماسية الايرانية، وبسبب طبيعة الثورة الاسلامية، فان لايران قدرات كامنة فى مختلف مجالات الثورة الناعمة فى هذه المنطقة. وبعد الموجة الاخيرة للصحة الاسلامية ايضا، فان تأثر هذه الانتفاضات والحركات والبلدان الشرق أوسطية بطبيعة القوة الناعمة للثورة الاسلامية، قابله اتجاهات غريبة من القوة الناعمة، تقوم على نشر قيم الديمقراطية الليبرالية فى الشرق الأوسط.

الكلمات المفتاحية: الدبلوماسية الاقليمية، الاستراتيجية، الثورة الاسلامية الايرانية، القوة الناعمة، الشرق الأوسط.

١. أستاذ بجامعة طهران.

٢. طالب دكتوراه فى القانون الدولى.

٣. استاذ مساعد بجامعة الخوارزمى.

٤. طالب دكتوراه علاقات دولية بجامعة الخوارزمى.

ghkarimi@khu.ac.ir

h.tooti@ut.ac.ir

الاهداف، الرسالة والعوامل الاستراتيجية للبيئتين الداخلية والخارجية للثورة الاسلامية

محسن باليزبان^١

الخلاصة: في اطار الادارة الاستراتيجية، فان الشرط الأساس لتدوين استراتيجية من أجل الوصول الى الظروف القائمة المنتهية الى الوضع المطلوب أو المنشود، هو امتلاك رسالة ورؤية استشرافية وقائمة بالعوامل الرئيسية أو الاستراتيجية في البيئة الداخلية (نقاط القوة والضعف) والبيئة الخارجية (الفرص والتحديات). والهدف من هذا المقال هو اعداد وكتابة رسالة واستشراف مستقبل واعداد قائمة بالعوامل الاستراتيجية للثورة الاسلامية في اطار تحليل استراتيجي (SWOT) ناتج عن الأهداف النهائية، السياسات العامة ومطالبات اصحاب المنفعة والشأن في الثورة الاسلامية.

الكلمات المفتاحية: الرسالة، الاستشراف، العوامل الاستراتيجية، الثورة الاسلامية.

الحج والامكانيات الداخلية للعالم الاسلامي في الصحوة الاسلامية

بالاستناد الى فكر الامام الخميني (رض)

محسن محمدى^٢ / غلام رضا بهروز لك^٣

الخلاصة: الامام الخميني ومن خلال نظريته السياسية والاجتماعية الى الحج، يلفت انتباه المسلمين الى امكانيات الحج في الصحوة الاسلامية. ففي ندائه بمناسبة موسم الحج يرى ان روح الصحوة الاسلامية تتجلى في النضال ضد الاستعمار والاستكبار، ويدعو المسلمين الى تذكر وظائف الحج السياسية والاجتماعية التي يجرى التغافل ودعم الصحوة الاسلامية. فمن وجهة نظر الامام الخميني (رض) يعتبر الحج فسحة للوعي والتنقيف فيما يتعلق بالاسلام وقضايا العالم الاسلامي والبراءة من المشركين، ضمن عملية بعث للهوية والانسجام بين بلدان العالم الاسلامي في مقابل الكفر والاستعمار باعتباره العدو المشترك لجميع المسلمين.

الكلمات المفتاحية: الحج، الصحوة الاسلامية، الامام الخميني، الاستعمار، الاسلام السياسي، الاحياء الديني.

mpalizban@ut.ac.ir

mohsen2941@yahoo.com

١. دكتوراه علوم سياسية - فرع الدراسات الايرانية من جامعة طهران.

٢. طالب دكتوراه الثورة الاسلامية.

٣. استاذ مساعد بجامعة باقر العلوم عالي.